

De NDE als Bewijs voor Voortbestaan na de Dood

Een dialoog door Stafford Betty*)

Van tijd tot tijd vraag ik mijn studenten hoe zij denken over leven na de dood. Een duidelijke meerderheid zegt daarin te geloven, in lijn met de meeste Amerikanen (82% in een recent Galluponderzoek). Dan vraag ik hen hoe ze zich dat voorstellen als ik zou kunnen bewijzen dat dat niet bestaat. "Maar dat kunt u niet," benadrukken sommigen. "Dat weet ik," zeg ik dan, "maar ik vraag jullie je voor te stellen alsof ik dat kan en gedaan heb. Voel je je, met andere woorden, door logica en bewijs gedwongen daarin niet meer te geloven? Wat zou dat dan betekenen in je leven?"

Tamelijk weinig zeggen dat ze hun leven dan anders zouden leven, dat het hiernamaals een beloning of straf is voor wat je onderscheidt om helemaal als dieren te leven. Anderen geven toe dat ze op dezelfde manier zouden leven, "maar zonder veel plezier." Dan zeggen ze erbij, "dan bedoel ik, dat als God niet genoeg van ons houdt om ons meer dan maar één leven te laten bestaan, dan houdt Hij niet genoeg van ons. Zou je je kind voorgoed laten uitroeien als je het zou kunnen vasthouden?" (Goeie vraag!)

Betekenisvol

Op dit punt in het gesprek zegt er meestal iemand – laten we hem een *existentialist* noemen (hij is bijna altijd mannelijk) – dat het leven juist des te betekenisvoller en gelukkiger zou zijn, omdat de dood ons voor altijd uitwist: "Als het leven gewoon voor altijd en eeuwig door zou blijven gaan, dan is dat niet zo speciaal. Juist omdat het zo fragiel en kort is, is het zo kostbaar."

"Maar zou je niet liever na je dood voort willen blijven bestaan als je daarvoor kon kiezen?" gaat iemand daar dan tegen in. "Niet echt," is vaak het antwoord. "Vind je werkelijk dat het niet uitmaakt of je wel of niet onsterfelijk bent?" Op zo'n tegenvraag wordt meestal met schouderophalen gereageerd.

Maar afgezien van wat we mochten willen of voorkeur voor zouden hebben, wat lijkt in werkelijkheid het meest aannemelijk? Wijst het op uitsterven, of op voortbestaan na de dood? Dit verhaal spits ik helemaal toe op de nabij-de-dood-ervaring (NDE), en bekijk ik waar de verslagen over die ervaringen ons heen leiden.

Verduidelijking

Maar eerst een verduidelijking. Als een NDE een wérkelijke ervaring *is* en niet een of andere hal-lucinatie, dan gaat het heel duidelijk over leven na de dood. Dat is vooral hierom: Als je uit je lichaam zou kunnen treden en nog gewoon door zou kunnen gaan, en om je heen kunt kijken en je jezelf nog steeds bewust zou kunnen zijn van de persoon die je bent, dan ben je niét je lichaam. En als je niet je lichaam zou zijn, dan zou de dood van je lichaam niet betekenen dat *jij* moet sterven. Die lijn van redeneren lijkt voldoende voor zich te spreken.

Maar wat als de NDE een hallucinatie is? In dat geval stelt de ervaring niet meer voor dan een droom, en geldt de NDE niet meer als bewijs voor leven na de dood. De vraag komt dus hierop neer: Om welke redenen denken we dat de NDE een ervaring is van werkelijke dingen, en welke tegensprekende redenen zijn er om te denken dat het gewoon gaat om een levensechte droom, een hallucinatie? In welke richting brengt een openhartige, nuchtere analyse ons?

Sterk bewijs

Ik denk dat het bewijs sterk pleit voor de werkelijkheid en tegen hallucinatie. Ik laat Theophilus (Theo) Adams je vertellen waarom. Theo, Professor Philosophy bij wie ik werk, zal met zijn beste student, die we Reggie zullen noemen, debatteren. Reggie is de skepticus, die Theo zelf ooit was, en Theo zou de jongeman in een nieuwe richting willen begeleiden. Terwijl we terugrijden na een filosofieconferentie zijn ze getuige van een beangstigend auto-ongeluk. We pikken hun conversatie kort daarna op.

Reggie: Ik vraag me af of die bestuurder een nabij-de-dood-ervaring had.

Theo: Je weet dat nabij-de-doodonderzoekers het tegenwoordig hebben over de 'fear-death' experience. Soms heeft iemand die *denkt* dat hij doodgaat een nabij-de-dood-ervaring.

Reggie: Werkelijk? Is dat dezelfde ervaring?

Theo: Kennelijk. Hetzelfde gevoel van uittreden uit je lichaam, door een tunnel naar een licht gaan, overleden familie ontmoeten, in de nabijheid van een Wezen van Licht komen, je leven terug schouwen – net zo. Heel suggestief...

Reggie: Waarom zegt u dat, Dr Adams?

Theo: (*Theo staart in gedachten een paar seconden voor zich uit, met een pijnlijke uitdrukking op zijn gezicht*): Reggie, laten we eens een experiment doen, gewoon tussen jou en mij. Laten we ons eens voorstellen dat we in een wereld zouden leven zonder geloofsgeschriften en zonder religieuze tradities. Maar laat me die wereld een beetje nauwkeuriger omschrijven. Laten we ons voorstellen dat die heilige geschriften van de wereld nog steeds bestaan, maar dat die door iedereen beschouwd worden net als jij daar tegenaan kijkt – als mythologie. Die liggen nog in bibliotheken en musea, alleen bestudeerd door specialisten. Die vertellen ons, met andere woorden, over lang vervlogen tijden – over wat bepaalde mensen lang geleden voor werkelijk aannamen – net zoals wij tegenwoordig de Griekse mythologie beschouwen. Laten we ons verder eens voorstellen, dat iedere levende religie op aarde was weggeveegd door een lang regerend regime, dat over de hele wereld heerste met moordzuchtige brutaliteit. Geen enkel nog levend person is dan ooit praktiserend religieus geweest en de laatste sporen van publiek beleiden religie zijn er al tweehonderd jaar geleden uitgestampt. Maar nu is dat regime verdreven en zijn alle mensen - miljarden – voor het allereerst vrij; vrij om zich aan nieuwe en gedurfde opvattingen over te geven. En dus gaan ze naar hun innerlijk luisteren en beginnen ze terug te trippelen naar de wereld van de geest en religie... Hier komt mijn vraag: Driehonderd jaar later –

driehonderd jaar na het omverwerpen van dat onderdrukkende regime – wat zou er dan in de nieuwe geschriften in de wereld opkomen? Waar zouden vrije mensen, aan wie het is toegestaan om na tien generaties van nul af aan opnieuw te beginnen, dan hints over transcendentie vinden, hints over een goddelijke orde der dingen? Wat zouden ze dan neerschrijven in *hun* geschriften?

Reggie: Mogelijk de opvattingen en dromen van een of andere mafkees.

Hoe grappiger hoe beter.

Theo: Je zou gelijk kunnen hebben! Maar ik ben optimistischer. Ervan uitgaand, dat de technologie tijdens die revolutie niet vernietigd is, zullen net als nu grote aantallen mensen met de medische technologie teruggebracht worden van de rand van de dood. En velen van hen zullen nabij-de-dood-ervaringen meemaken. Wat zij vertellen zal een overtuigender en inspirerender glimp aan het Grote Beeld toevoegen dan de opvattingen van jouw mafkees. Zondermeer! De NDE zal een bron worden voor welk toekomstig geschrift dan ook.

Reggie: Dat zou nogal *cool* zijn, lijkt me. Maar – zoals u weet – zou ik NDE's niet noodzakelijkerwijs zómaar voor waar aannemen. Het zouden bijvoorbeeld eenvoudigweg hallucinaties kunnen zijn.

Theo: En zélf als dat zo zou zijn – en ik geloof niet dat dat het geval is – zou het nog een enorme verbetering zijn vergeleken met veel van wat tegenwoordig als geschriften voorbijkomt. NDE'rs die de totale ervaring meegemaakt hebben – zoals gebundeld met het innig wetende, liefhebbende Licht – vertellen ons dat het belangrijkste doel van het leven is om te groeien in liefde en, als tweede, om te groeien in kennis en wijsheid. Zij raakten grondig veranderd vanuit hun ervaring, gretig om de uitdaging te aanvaarden, verrukt over de tweede kans die hen werd geboden. En er is niets meewarigs aan NDE'rs. Zij zeggen niet dat zij beter zijn dan anderen, of meer opgenomen of geliefd door God. Zij zijn juist voorboden van hoop voor een wereld die de weg kwijt is geraakt – het moderne equivalent van engelen. Zij komen niet over op mij als trots maar nederig – zoals de heiligen van de afgelopen eeuwen wier nauwe omgang met God hen voor altijd bescheiden maakte. Reggie, toen mijn geloof vele jaren geleden afbrokkelde, meer dan wat ook, was het de NDE-literatuur die mij een uitweg uit mijn wanhoop liet zien. Je kunt je mijn opgewondenheid niet voorstellen toen ik mijn eerste vleug daarvan opsnoof.

Reggie: Ik ben blij voor u, dat meen ik echt. Maar ik zie nog niet waarom u die opvattingen zomaar voor waar aanneemt. Ze kunnen misschien inspirerend zijn, en ik geloof meteen dat ze dat zijn, maar ze kunnen net zo goed niet werkelijk zijn. En als ze de waarheid niet vertellen, zou ik er liever niets mee te maken willen hebben, hoe goed ik me er ook bij zou voelen.

Theo: Dat geldt ook voor mij. Maar ze *zijn* echt – als er ook maar een redelijke kans bestaat dat ze waar zijn – zou het je dan niet de moeite waard lijken erbij stil te staan?

Reggie: Nou, zeker wel, maar...

Theo: Waarom dan niet?

Reggie: Ik las er afgelopen jaar in uw college over.

Theo: En daarna niet meer?

Reggie: Nee.

(Het is enige tijd stil in de auto als Theo doorrijdt, geduldig wachtend tot Reggie iets zegt).

Reggie: Ik veronderstel omdat ik denk dat het waarschijnlijk gewoon hallucinaties zijn. Of misschien ben ik gewoon niet zo geïnteresseerd om daarin te duiken. En dat is mijn fout.

Theo: *(Met een brede lach)* Ah joh, je bent net drieëntwintig. Daar is niets mis mee! Maar laat me je vertellen waarom ik niet denk dat het hallucinaties zijn. Doe je mee?

Reggie: Zeker.

Theo: De eerste reden ken je al. NDE's zijn, vreemd genoeg, erg gelijk. Waarom zou een oude zwarte man uit het Baptistische Alabama ruwweg dezelfde ervaring hebben als een atheïstische homo uit Madrid, of een Mormoonse huisvrouw uit Idaho? Als zij zouden *hallucineren*, zouden hun hallucinaties dan niet radicaal verschillend zijn? De hallucinaties van mensen zijn gebaseerd op hun herinneringen en verwachtingen. Maar die karakters hebben geen op elkaar lijkende herinneringen en verwachtingen. Zij komen vanuit heel verschillende werelden. Dus hoe zie je dan de overeenkomsten van hun ervaringen? De enige manier om daar tegenaan te kijken is om aan te nemen dat ze het hebben over een echte wereld – een wereld die even verbazingwekkend is voor alle drie. Lijkt dat zinnig?

Reggie: Ja, maar er is een andere uitleg.

Theo: Degene die ik je tijdens college vertelde?

Reggie: Niemand zal u beschuldigen van eenzijdigheid, dat meen ik. Maar misschien deed u uw werk wat te goed. U zei dat het brein bij het doodgaan misschien een protest tegen het eigen sterven uitschreeuwt. Het bevat diep in de rechter temporale lob materiaal dat kan exploderen als het geactiveerd wordt. En de dood onder ogen zien is dan de aanstichter. En aangezien we allemaal deel uitmaken van dezelfde menselijke familie, zijn onze hersenen allemaal in wezen gecodeerd op dezelfde manier, ongeacht achtergrond en ervaring. Dat heeft te maken met onze soort. Dat zou de overeenkomsten tussen de NDE's dan verklaren. We zijn allemaal geprogrammeerd om hetzelfde basale ding te hallucineren, omdat we allemaal deel uitmaken van dezelfde soort.

Theo: Laat me je argument completer maken, Reggie. Neurologen hebben de rechter temporale lob van de hersenen onderzocht en daarbij kunstmatig één van de aspecten van de NDE gestimuleerd, vooral het gevoel van uittreden. Marine piloten in opleiding rapporteren soms uit hun lichaam te treden als ze bij hun zware Gravitatie-training de geluidsgrens doorbreken. Maar niemand van die mensen heeft ooit zoiets ervaren als een innig liefhebbend Wezen van Licht, het meest verbazingwekkende deel van de NDE. Ik vermoed, dat in het geval dat ik net noemde, het zelf, of de ziel, of psyche – of hoe je het ook noemen wilt - 'los gemaakt is' van de gebruikelijke

plek in het lichaam zonder echt afgehaakt te worden, en een korte en oppervlakkige introductie gegeven wordt over de wereld die we bij de dood binnengaan.

Maar toegegeven, Je voert een goed argument aan – inderdaad, het beste wat een materialist zou kunnen geven. Hopelijk ga je het nu niet over drugs hebben.

Reggie: Nee, nee, dat is rotzooi. We weten allemaal, dat er genoeg NDE'rs buiten het ziekenhuis zijn of zonder wat voor medicijnen ook, zodat ik u niet ga vermoeien met dat soort troep.

Theo: Wel, laat me nog iets meer zeggen om op te kauwen. Eigenlijk heel wat meer. Wist je dat NDE'rs geen "rapid-eye movement (REM)" hebben bij hun levensechte ervaringen? REM komt altijd voor als we dromen – zoals je wel weet. Als je kijkt naar iemand die slaapt, en als haar ogen knipperen, dan kun je er zeker van zijn dat ze droomt. Als dat niet het geval is, dan kun je er zeker van zijn, dat ze niet droomt. Dat weet iedere psycholoog. Dus, wat zegt jou dat?

Reggie: Dat is nog eens interessant. Maar zijn hallucinaties en dromen dan hetzelfde?

Theo: Een hallucinatie is het meest levensechte soort droom. Als een droom een vier voorstelt op de Schaal van Richter, dan is een hallucinatie een acht. Die oogleden zouden dan moeten zingen! Maar dat doen ze niet. En dat zegt me, dat de NDE geen hallucinatie is. Een hoop NDE'rs hebben trouwens weleens een keer eerder hallucinaties gehad in hun leven – en ze zeggen allemaal dat ze bij hun NDE zeker niet hallucineren. En zij zijn de experts. We zouden naar hen moeten luisteren!

Reggie: Ja. Maar ze zouden zich kunnen vergissen.

Theo: Jazeker – maar dat ligt niet zo voor de hand, zou ik zeggen. Zeker als je rekening houdt met recent onderzoek bij blinde NDErs. Dan heb je het meteen over keiharde wetenschap. NDE-onderzoekers hebben lang getheoretiseerd dat een blinde NDEr bij werkelijk uittreden uit haar lichaam als blinde, dat ze dan voor de eerste keer in staat zou zijn om te zien. Een paar jaar geleden werd een onderzoek onder blinde NDE'rs gedaan en de theorie kwam uit. Mensen die vanaf hun geboorte blind waren, konden voor het eerst "zien" tijdens hun NDE's. Als je de kans krijgt, Reggie, zou je het boek *Mindsight* van Kenneth Ring eens moeten lezen, de NDE-onderzoeker van de Universiteit van Connecticut. Het hele verhaal wordt daarin verteld. Als jij me kunt uitleggen hoe blinden vanaf hun geboorte een visuele wereld kunnen hallucineren tijdens een NDE, en dezelfde dingen kunnen rapporteren als wij zien dan neem ik jou en Christina mee uit eten in het beste restaurant van de stad.

Reggie: Dat heeft u al gedaan toen ik mijn beurs kreeg! Maar in ieder geval hebt u me deze keer over een hobbel heen geholpen.

Theo: En dan is er nog het beste bewijs van alles. Ben je klaar voor de climax?

Reggie: Oh ja.

Theo: Veel NDE'rs zien bij hun uittreden dingen die in werkelijkheid gewoon doorgaan. Iemand kon bij een "astrale" trip zijn zuster zien en haar later vertellen wat ze deed en wat ze aan had

op dat moment – een verslag dat later bevestigd werd door zijn verbaasde zuster, die zich afvroeg hoe hij dat kon weten. Of een kind dat gedetailleerd en met indrukwekkende nauwkeurigheid wist te beschrijven wat er gebeurde nadat haar lichaam gereanimeerd was, terwijl zij buiten haar lichaam vanaf het plafond van haar ziekenhuiskamer alles gezien had. Zulke anecdoten zijn routine in de NDE-literatuur. Eén onderzoek vergeleek zelfs wat NDE'rs zagen toen hun lichamen werden gereanimeerd, in vergelijking met een controlegroep patiënten toen zij gevraagd werden te beschrijven wat zij *dachten* dat er gebeurde tijdens een typische reanimatie. Niemand van de NDE'rs maakte fouten, terwijl bijna iedereen van de controlegroep belangrijke fouten maakte. Als NDE's gewoon hallucinaties waren, waar kon al die kloppende informatie dan vandaan komen? Daar is geen zinnige materialistische verklaring voor te geven. Realiseer je dat NDE'rs comateus en in het algemeen klinisch dood zijn bij hun uittredingservaring.

Reggie: Dat is een behoorlijk sterk punt moet ik toegeven.

Theo: Het is natuurlijk mogelijk dat al die informatie komt door een of ander super gestimuleerd (ESP) (buitenzintuiglijk vermogen). Maar materialisten houden zich nu eenmaal niet graag bezig met ESP. Dat is bijna net zo mysterieus als de NDE zelf en net zo onverteerbaar voor hen.

Reggie: U zegt daarmee dus eigenlijk, dat je het belangrijke verhaal waar NDE'rs het altijd over hebben voor waar aan zou moeten nemen, omdat je de NDE moeilijk kunt weg verklaren als een waanidee.

Theo: Dat is zo ongeveer wat ik zeg.

Reggie: Waar komt God hier ergens in voor?

Theo: Dat is wat ingewikkelder. Het hangt af van wat je onder God verstaat. Niemand heeft nog ooit verslag kunnen geven van het zien van een almachtig en alleswetend wezen op een troon. Niemand is nog ooit een of andere oneindige stof tegengekomen met een label "God" erop. Velen hebben het zogenaamde "Wezen van Licht" *gezien* en zich ermee verbonden gevoeld, en hebben gedacht dat het God was. Maar net zovelen hebben dat een engel genoemd of een of andere gevorderde ziel, of zelfs iets wat we zelf op een dag bestemd zijn te worden. En dat is niet echt God! Wat hier aan de hand is, is dat verschillende mensen hun spirituele vooringenomenheden transformeren naar het vormeloze Wezen van Licht. Dat wat ze werkelijk zien, of in elkaar laten overlopen, is het vormloze Licht dat onmiskenbaar persoonlijk is en vervuld met een ontzagwekkende liefde en kennis over hen. Ze voelen zich totaal gelukkig in de aanwezigheid ervan en willen dat nooit meer kwijt. Maar als dat gebeurt, wat ze moeten als ze niet sterven, voelen ze dat het leven kostbaar is en dat ze via een of ander nieuw mandaat geen tijd meer moeten verliezen aan triviale dingen. Ze zijn getekend door dat wonderbaarlijke liefhebbende Licht en dragen het merkteken ervan voor de rest van hun leven. Oh, wat benijd ik hen soms! Maar *God?* Oordeel zelf maar.

Reggie: Maar u zult toegeven, denk ik, dat mijn toekomstige geschriften een hoop te zeggen zullen hebben over God. En als de NDE niet zover reikt, waar moeten we dan naar kijken?

Theo: Onderschat de NDE niet, Reggie. Het laat ons zien dat er iets bestaat dat veel verder ontwikkeld is dan wij – zelfs al kunnen we het niet eens worden over wat het is. En dat is goed nieuws! Want is het niet redelijk om te denken dat, net zoals er meer ontwikkelde wezens zijn dan wijzelf, er ook meer ontwikkeld zijn dan het Wezen van Licht zelf? Maar laten we ons nu niet vastpinnen op wat het wel of niet zou kunnen zijn. We hebben het over mogelijke bronnen van inspiratie voor een toekomstige religie. De NDE is er één van vele.

Reggie: U maakt het behoorlijk aannemelijk, maar ik ben nog niet overtuigd. Ik kan gewoon niet geloven dat we ervaringen hebben *buiten* ons lichaam. NDE'rs zeggen dat ze kunnen zien, terwijl ze uit hun lichaam uitgetreden zijn. *Hoe kan dat?* Hoe kán iemand zien zónder ogen? Dat kán gewoon niet. We moeten iets over het hoofd hebben gezien.

Theo: Ah, nu zie ik ons probleem. Misschien moet ik hier duidelijker in zijn. Wanneer NDE'rs het hebben over *uit-hun-lichaam-getreden* zijn, dan bedoelen ze dat ze *buiten* hun oude beschadigde, zieke, *fysieke* lichaam zijn. Als je hen vraagt of ze een gevoel hadden in iets belichaamd te zijn terwijl ze hun NDE hadden, dan zullen de meesten daar *ja* op antwoorden. Jammer voor ons, hebben ze meer belangstelling voor andere dingen dan in wat voor nieuw lichaam ze rondlopen! We kunnen alleen maar raden wat dat zou kunnen zijn. Maar over één ding ben ik heel zeker – het heeft goede ogen. Als het die niet had zou het niet kunnen zien – dat ben ik helemaal met je eens. Maar toen (apostel) Paulus het bijvoorbeeld had over een "spiritueel lichaam" – en tal van geschriften uit India staan vol met beschrijvingen over "etherische" lichamen – gewoon een ander woord voor hetzelfde ding. En die lichamen zijn veel hoogwaardiger dan de onze, zo vertellen zij ons. Dat zijn de lichamen, vermoed ik, waarin we voortbestaan als we doodgaan. Reggie, ik beloof je: als ik een nabij-de-dood-ervaring heb, zal ik er op letten wat voor lichaam ik heb, en ik zal je dat terug laten weten. En als jij er één hebt, laat je mij dat weten. Is dat afgesproken?

Reggie: Afgesproken, Dr Adams.

Gesprek afdoende?

Krijg a.u.b. niet de indruk, dat naar mijn idee het voorgaande gesprek afdoende is. Beter gezegd, laat het alleen maar zien dat er zeer goede redenen zijn om aan te nemen, dat we níet onze fysieke lichamen zijn en dat ons gevoel over ons zelf niet afneemt of vervaagd wordt als we uit ons fysieke lichaam treden. Maar blijven we voortbestaan als ons lichaam in werkelijkheid is doodgegaan? Als dat zo is, voor hoe lang? En wat voor ervaring zou ons vijf minuten na het sterven te wachten staan? Een uur na de dood? Een jaar? Honderd jaar? Miljoen jaren? Tien biljoen jaar? De NDE zegt ons daar niets over – het slaat alleen op de eerste minuut of zo.

We blijven voortbestaan

Ik wil wedden dat we voort blijven bestaan nadat onze lichamen doodgaan. Waarom zou dat niet zo zijn? Onze ervaring zonder het lichaam verschilt volledig van wat het vlak daarvoor was. We hebben

nergens last meer van, we zijn niet ziek, en als we blind waren kunnen we zien. We zijn kennelijk op een of andere manier nog net zo met ons lichaam verbonden, of we gaan er nooit meer naar terug als de NDE eindigde. Maar niets in de ervaring suggereert dat we dat beschadigde of zieke lichaam *zijn* [er identiek mee zijn]. Integendeel. Verder rapporteren de meeste NDE-veteranen dat angst voor de dood nu volledig is verdwenen. Ze hebben er vertrouwen in dat de dood niet het einde is en dat hen een betere wereld te wachten staat. Een van mijn collega's, een geschiedenis professor die zichzelf beschreef als een "*wishy-washy* Methodist" en skepticus wat betreft de vraag over leven na de dood vóór zijn hartaanval, had een niet geheel ontwikkelde NDE dwz met alleen een uittredingservaring. Toen ik hem vroeg of hij na die ervaring nu geloofde in leven na de dood, antwoordde hij, "Nee, dat geloof ik niet. Ik *wéét het*." En zoals Theo zei, kan ik niet inzien waaróm we deze mensen niet op hun woord zouden geloven – zij zijn de experts, wij niet. Ja, ze *zouden* het verkeerd kunnen hebben, maar waarom *zouden ze*? Velen waren niet religieus vóór hun NDE. Sommigen waren agnostisch, of zelfs atheïstisch. Sommigen, vooral bij ongelukken betrokken kinderen, hadden nog nooit bij de dood stilgestaan. Het is dus moeilijk vol te houden, dat ze allemaal het slachtoffer waren van wilsvervulling. Bovendien, NDE'rs die een volledige NDE hadden (dwz, met het Licht) veranderden volledig. Atheïsten zijn niet langer atheïstisch. Lanterfanter hebben plotseling een krachtig doelbewust en zingevingsgevoel. Bekrompen fundamentalisten verbraken de ketenen van hun religieuze hypocrisie.

Geen hallucinaties

Kunnen hallucinaties zo krachtig zijn? Iedereen die er een gehad heeft weet dat dat niet zo is. Ze worden meteen herkend voor wat ze werkelijk betekenen. Ze veranderen niets fundamenteels in iemands geloofsopvattingen. Het is nooit de enige gebeurtenis die *alles veranderde*.

Een andere overweging pleit tegen de hallucinatie-hypothese. NDE'rs zien vaak geesten bij uittreden uit het lichaam. Die geesten hebben één gemeenschappelijk aspect: Ze zijn dood. NDE'rs rapporteren niet hun levende grootouders te hebben ontmoet; zij ontmoeten de overledenen die hen komen begroeten. Eenieder die weet hoe hallucinaties werken zou dat aspect van de NDE verdraaien door het als zodanig uit te leggen, aangezien hallucinaties even krankzinnig zijn als dromen. Ze zijn uiterst onvoorspelbaar. Als de tijdens een NDE geziene geesten hallucinaties waren, zouden het net zo goed nog levende als overleden grootouders kunnen zijn. Hallucinaties houden de overlijdensregisters niet bij! Het feit dat zij die wij "de doden" noemen die ons komen begroeten als we op de rand van de dood staan, pleit sterk voor de realiteit van geesten. NDE'rs zelf laten daar trouwens geen twijfels over bestaan.

Geen bewijs, wel aannemelijk

Ik wil niet beweren dat het NDE-verschijnsel voortleven na de dood *bewijst*. Maar het maakt het zeker *aannemelijk*. Hoe aannemelijk? Tachtig procent? Negentig procent? Ik zou zeggen, aannemelijk genoeg om ervan uit te gaan. NDE-verslagen hebben alleen al mijn angst voor de dood weggenomen. Die stok valt moeilijk te breken. Er zijn nog zes andere stokken: verschijningen, mediamieke verschijnselen, poltergeistverschijnselen, klaarblijkelijke bezetenheidsverschijnselen door aardgebonden geesten,

reïncarnatiegevallen, en sterfbedverschijningen die geen NDE's zijn. Samen met de NDE, vormen zij de Grote Zeven. Als je die zeven stokken bij elkaar bundelt, wordt het gebruiken ervan voor spiritueel bestaan en dus ook leven na de dood, bijkans onmogelijk te breken.

***) © PROF. Stafford BETTY 2006**

Lewis Stafford Betty is Professor of Philosophy and Religious Studies at California State University, Bakersfield.

Dit artikel verscheen oorspronkelijk in Philosophy Now, January/February 2007 getiteld "The Near-Death Experience as Evidence for Life After Death". Vertaling: Henk van den Beukel.